

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРЬСКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 1 / 12

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти

впродовж життя
23 вересня 2022 р.,
протокол № 1

Одогода Вченої ради
Оксана ЧЕРНИШ

РОБОЧА ПРОГРАМА

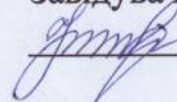
вибіркової навчальної дисципліни фахової підготовки
«Пропаганда та маніпуляції»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 014 «Середня освіта»
спеціалізація 014.021 «Англійська мова і література»
освітньо-професійна програма «Англійська мова і література»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра педагогічних технологій та мовної підготовки

Схвалено на засіданні кафедри
психології та соціального
забезпечення

22 вересня 2022 р.,
протокол № 1

Завідувач кафедри

 Марина ОКСЮТОВИЧ

Розробник: доктор економічних наук, професор кафедри психології та
соціального забезпечення МЕЛЬНИЧУК Дмитро

Житомир
2022 – 2023 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 2 / 12

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 014 «Середня освіта» Спеціалізація 014.021 «Англійська мова і література»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2	-
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		3	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 5	Освітній ступінь: «Бакалавр»	32 год.	-
		Практичні	
		32 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		86 год.	-
		Вид контролю: Залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 43 % аудиторних занять, 57 % – самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 3 / 12

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Освітня компонента «Пропаганда та маніпуляції» належить до циклу фахової підготовки вибіркового освітнього компоненту навчального плану підготовки здобувачів освітнього рівня «бакалавр».

Метою дисципліни є формування теоретичної бази знань щодо проявів маніпуляцій в політиці та ЗМІ, а також з основ медіаграмотності і практичних навичок ефективної та безпечної взаємодії з інформацією, отриманою з медіаджерел, у тому числі з урахуванням використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденній практичній, зокрема навчально-пізнавальній, діяльності.

Предметом дисципліни є теорія та практика маніпуляцій та пропаганди як форми комунікації.

Завдання:

- формування і розвиток комунікаційних аналітичних здібностей у студентів;
- формування вміння визначати пропаганду і аналізувати маніпулятивні матеріали, а також готувати аргументовані висновки з обґрунтуваннями, заснованими на критичному мисленні, контекстуалізації;
- формування та вироблення умінь з ораторської майстерності.

Результати навчання (навички, що отримає здобувач вищої освіти після вивчення навчальної дисципліни)

Здобувач вищої освіти повинен знати:

- зміст поняття пропаганда, маніпуляції, комунікативні технології, структуру, функції комунікативних технологій.
- зміст поняття «інформаційне суспільство», засади існування і формування інформаційного суспільства.
- специфіку і засади використання різних технологій пропаганди і маніпуляції в процесі організації комунікативного простору.

Здобувач вищої освіти повинен вміти:

- будувати ефективну комунікацію на рівні ділових, масових, публічних, організаційних комунікацій. Уміти аналізувати процес комунікації з точки зору доцільності використання різних комунікативних технологій.
- готувати творчі промо-проекти з використанням різних комунікативних технологій.
- забезпечувати ефективні комунікації відповідно до сфери: політичної, культурної, міжнародних відносин тощо.

Набуття соціальних навичок (soft-skills): аналітичне мислення; комунікаційні якості; креативність.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 4 / 12

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи пропаганди

Тема 1. Пропаганда як форма комунікації.

Поняття «пропаганда». Види пропаганди: політична та соціологічна. Гарольд Дуайт Лассвелл та його праця «Теорія політичної пропаганди». Співвідношення понять «політична пропаганда», «агітація», «політична реклама», «соціальна реклама», «ідеологія», «піар». Пропаганда та маніпуляція: спільні та відмінні риси. Місце і роль пропаганди в сучасному світі. Стратегічна мета та тактичні цілі пропаганди

Тема 2. Історія пропаганди.

Пропаганда та маніпулятивні практики стародавнього світу. Пропаганда та маніпулятивні практики в епохи Середньовіччя та Відродження. Пропаганда та маніпулятивні практики в Новий час та в ХІХ ст. Пропаганда в роки Першої світової війни та в міжвоєнний період (1919-1939 рр.). Діяльність політорганів Червоної Армії серед військ противника в міжвоєнний період. Пропаганда нацистської Німеччини напередодні другої світової війни. Пропаганда Німеччини та СРСР під час другої світової війни. Пропаганда в СРСР у 50-80-ті рр. ХХ ст. Пропаганда в росії у ХХІ ст.

Тема 3. Технології пропаганди.

Основні характеристики пропаганди. Ознаки пропаганди. Основні структурні компоненти пропаганди. Схема дослідження пропаганди. Форми технологій інформаційного охоплення. Види пропаганди. Прийоми пропаганди: «достовірний факт – точна деталь», «характерний штрих», «самостійне судження», «спільний пошук», «спільний вагон», «навішування ярликів», «проєктування», «раціоналізація» та ін. Методи пропаганди: Ствердження, Повторення, «тримай крадія», «заговорювання», «буденна розповідь», ефект ореолу, «ефект бумеранга», «ефект Стрейзанд», «ефект первинності», «класифікатори», «очевидці подій», «констатація факту» та ін.

Тема 4. Психологічні аспекти здійснення пропаганди

Фактори психологічного плану пропаганди. Психологічні засади висновків у пропагандистській промові. Умови, які обумовлюються як завданнями пропагандиста, так і незалежними від них реальними обставинами. Послідовність розгляду позицій під час пропагандистської роботи. Емпіричні закони використання емоцій та інтелекту.

Змістовий модуль 2. Основи маніпулятивного впливу

Тема 5. Вплив засобами масової комунікації.

Маніпулофобія як соціальне явище. Сутність масового впливу. Особистість як об'єкт масового впливу. Види масового впливу. Психологічні масові впливи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 5 / 12

Види масового психологічного впливу: масове (емоційне) зараження, масова сугестія, масова маніпуляція. масовокомунікаційна регуляція. Основний механізм поведінки мас. Призначення масифікатора. Природа маніпуляцій: Культурні передумови маніпуляції, Маніпулятивна природа соціуму, Міжособистісні відносини, Індивідуальні джерела маніпуляції, Інструментальна природа маніпуляцій, Телеологічна природа

Тема 6. Сугестія та контрсугестія.

Зміст та підходи розуміння сугестії в масових комунікаціях. Феномен сугестії. Сугестія та переконання. Сугестія як комунікативна технологія. Сугестивні підходи до здійснення маніпуляції: психоаналітично орієнтований, гіпнотичний підхід, підхід за допомогою еріксонівського гіпнозу, підхід нейролінгвістичного програмування (НЛП)). Сугестивні техніки. Техніки НЛП: задіяність каналів; багаторівневе приєднання, масова емпатія; рефреймінг; візуально-кінестетична дисоціація/асоціація; створення ймовірного майбутнього. Контрсугестія. Три рівні організації психологічного захисту людини: соціальний, соціально-груповий, індивідуально-особистісний. Види психологічного захисту. Контрсугестивні прийоми самозахисту: затаювання (маскування), ігнорування, фільтрація, створення альтернатив, включення історичної пам'яті, зміна мови. Сугестивний характер сучасної реклами.

Тема 7. Види та методи психологічного впливу.

Психологічний вплив як феномен. Поняття психологічного впливу. Принципи здійснення психологічного впливу. Вплив в контексті спілкування. «Суб'єкт - суб'єктний» і «суб'єкт - об'єктний» характер впливу. Поняття суб'єкта впливу і об'єкта впливу. Опір об'єкта впливу. Технологія психологічного впливу. Класифікація методів психологічного впливу. Прийоми впливу.

Тема 8. Механізми маніпулювання масовою свідомістю.

Засоби психологічного впливу. Вплив за допомогою стимулювання сенсорної системи об'єкта. Мовні засоби впливу. Невербальні компоненти комунікації як засіб психологічного впливу. Маніпуляція: визначення, основні ознаки. Види маніпулятивного впливу. Складові маніпуляції. Маніпулятивна технологія. Механізми маніпулятивного впливу. Маніпуляція масовою свідомістю. Основні складові маніпуляції масовою свідомістю. Мова як основний засіб психологічної маніпуляції. Маніпуляції сферою почуттів. Основні шляхи протистояння маніпулятивному впливу.

Тема 9. Механізми та технології політичного маніпулювання.

Стратегіми політичного маніпулювання. Методи політичного маніпулювання. Прийоми політичного маніпулювання: прийоми, націлені на механізми психічного відображення, та прийоми, що впливають на механізми психічного врегулювання. Основні фази процесу політичного маніпулювання. Технологічний характер стереотипів у політичному маніпулюванні. Політичне

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 6 / 12

міфотворення як технологія політичного маніпулювання. Політичний імідж та його місце у політичному маніпулятивному впливові. Політичний ритуал як технологія політичного маніпулювання. Чутки та їх місце в політичних маніпуляціях.

Тема 10. Невербальне маніпулювання

Суть невербального маніпулювання. Основні функції невербального маніпулювання. Невербальні засоби спілкування: просодія та екстралінвістика, кінесика, такесика та проксеміка. Невербальне формування іміджу та імітація емоційних станів як інструменти маніпулювання. Невербальні маніпулятивні прийоми. Інтерпретація невербальної поведінки.

Тема 11. Технології маніпуляції в рекламі

Прийоми маніпулювання суспільною свідомістю, що використовуються в сучасній комерційній рекламі: евфемізація, підміна понять. порівняння на користь маніпулятора, переосмислення, імплантована оцінка, мовне скріплення, імплікатура, риторичні питання. Маніпуляційні техніки в шокуючій і скандальній рекламі. Негативні емоції в рекламі. Таргетована реклама. Вірусна реклама.

Тема 12. Деструктивний маніпулятивний вплив у соціальних мережах

Верифікація контенту як процес та акт підтвердження справжності даних. Перевірка походження контенту, зображень, відео, авторства. Верифікація тролінгового контенту. Верифікація фейкового контенту. Моніторинг мережевих ресурсів. Специфіка контенту соціальних мереж. Жанри контенту «Facebook». Специфіка контенту в «YouTube». Технологія веб-хвилі.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 7 / 12

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усьо -го	у тому числі				
		л	п	лр	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Основи пропаганди						
Тема 1 Пропаганда як форма комунікації	10	2	2	-	-	6
Тема 2. Історія пропаганди	22	6	6	-	-	10
Тема 3. Технології пропаганди	22	6	6	-	-	10
Тема 4. Психологічні аспекти здійснення пропаганди	10	2	2	-	-	6
Разом	64	16	16	-	-	32
Змістовий модуль 2. Основи маніпулятивного впливу						
Тема 5. Вплив засобами масової комунікації	10	2	2	-	-	6
Тема 6. Сугестія та контрсугестія	10	2	2	-	-	6
Тема 7. Види та методи психологічного впливу	10	2	2	-	-	6
Тема 8. Механізми маніпулювання масовою свідомістю	10	2	2	-	-	6
Тема 9. Механізми та технології політичного маніпулювання	10	2	2	-	-	6
Тема 10. Невербальне маніпулювання	12	2	2	-	-	8
Тема 11. Технології маніпуляції в рекламі	12	2	2	-	-	8
Тема 12. Деструктивний маніпулятивний вплив у соціальних мережах	12	2	2	-	-	8

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 8 / 12

Разом	86	16	16	-	-	54
Всього	150	32	32	-	-	86

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Пропаганда як форма комунікації	2
2.	Історія пропаганди	6
3.	Технології пропаганди	6
4.	Психологічні аспекти здійснення пропаганди	2
5.	Вплив засобами масової комунікації	2
6.	Сугестія та контрсугестія	2
7.	Види та методи психологічного впливу	2
8.	Механізми маніпулювання масовою свідомістю	2
9.	Механізми та технології політичного маніпулювання	2
10.	Невербальне маніпулювання	2
11.	Технології маніпуляції в рекламі	2
12.	Деструктивний маніпулятивний вплив у соціальних мережах	2
	Разом	32

6. Самостійна робота

1. Пропаганда як форма комунікації

Гарольд Дуайт Лассвелл та його праця «Теорія політичної пропаганди».

2. Історія пропаганди

Пропаганда в СРСР під час другої світової війни.

Пропаганда росії у 2000-х роках.

3. Технології пропаганди

Схема дослідження пропаганди.

4. Психологічні аспекти здійснення пропаганди

Психологічні засади висновків у пропагандистській промові.

5. Вплив засобами масової комунікації

Маніпулофобія як соціальне явище.

6. Сугестія та контрсугестія

Сугестивний характер сучасної реклами.

7. Види та методи психологічного впливу

Вплив в контексті спілкування.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 9 / 12

8. Механізми маніпулювання масовою свідомістю

Мова як основний засіб психологічної маніпуляції.

9. Механізми та технології політичного маніпулювання.

Чутки та їх місце в політичних маніпуляціях.

10. Невербальне маніпулювання.

Основні функції невербального маніпулювання..

11. Технології маніпуляції в рекламі

Вірусна реклама.

12. Деструктивний маніпулятивний вплив у соціальних мережах.

Технологія веб-хвилі.

7. Індивідуальні завдання

Підготовка рефератів та написання есе щодо проблемного питання за темою заняття.

8. Методи навчання

Лекція, практичні заняття, самостійна робота з літературою, аналіз першоджерел, виконання творчих завдань, індивідуально-контрольна бесіда.

9. Методи контролю

Поточний контроль, усне опитування, перевірка рівня засвоєння тем, винесених на самостійне опрацювання, модульна контрольна робота, екзамен.

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни різного характеру і рівня складності, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю і на екзамені. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль. В процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу, набуття вміння висловлювати власну думку, опрацювання, публічного та письмового викладу (презентації) певних питань освітньої компоненти.

При перевірці рівня засвоєння тем, винесених на самостійне опрацювання оцінці підлягають: самостійне опрацювання окремих питань теми, написання рефератів.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінці підлягають: тести, виконання письмових завдань під час проведення контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань, інші завдання.

Система підсумкового контролю. Формою підсумкового контролю є екзамен. Здобувач має право не складати екзамен і отримати оцінку за результатами ПМК, якщо він виконав всі види навчальної роботи без порушення встановлених термінів і отримав позитивну (за національною

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 12

шкалою) підсумкову оцінку і позитивно (більш ніж на 60 балів) вирішив тестові завдання.

Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку або не згоден з оцінкою за результатами ПМК, він повинен здати екзамен.

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	100
6	20	20	6	6	6	6	6	6	6	6	6	

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Зараховано	90-100
B	Зараховано	82-89
C		74-81
D	Зараховано	64-73
E		60-63
FX	Не зараховано	35-59
F	Не зараховано	0-34

11. Рекомендована література

Основна література

1. Була С. П. Свідерська О. І. Соціальні мережі як інструмент політичної маніпуляції. *Політикус : наук. журнал*. 2020. № 4. С. 21–25. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10335/1/Bula%2c%20Sviderska.pdf>
2. Руденко Н. В. Сугестія як засіб формування громадської думки в сучасних англомовних інтернет-виданнях: інформаційно-комунікаційні стратегії та способи їх реалізації : дис. ... д-ра філософії : 061. Суми, 2022. 235 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/88567/3/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9D.%D0%92..pdf>
3. Сучасні технології нейролінгвістичного програмування; за заг. ред. С. О. Гнатюка, О. А. Смірнова, В. М. Петрика. Київ: ВД «Сварог», 2020. 200 с.
4. Твердохліб О., Гайович Г. Сугестія та її прояви в сучасному інформаційному просторі держави. *Науковий вісник: Державне управління*. 2022, 1(11). С. 222–239. [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1\(11\)-222-239](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1(11)-222-239)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 12

5. Bernays E. Propaganda. Rossendale: Desert, 2018, 170 p.
6. Kovalevska T., Kovalevska A. Neuro-linguistic programming conceptual basis and perspective technologies. *Opera in linguistica ukrainiana*. (Ковалевська Т. Ю., Ковалевська А. В. Технології нейролінгвістичного програмування: пріоритетні напрями і перспективи. Записки з українського мовознавства). 2019. Том 2 № 26. С. 3561 – 362. <http://zum.onu.edu.ua/article/view/181904/181794>
7. Re-Vision of history. Russian historical propaganda and Ukraine; Y. Hrytsak et al. ; ed. by V. Yermolenko. Kyiv : K.I.S., 2019. 92 p. [http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17801/Re-Vision of history.Russian historical propaganda and Ukraine.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17801/Re-Vision%20of%20history.Russian%20historical%20propaganda%20and%20Ukraine.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
8. Slyusar V., Kozlovets M., Horokhova L., Chaplinska O. Phenomenon of targeted advertising in postpanoptic society. *Humanities Studies: Collection of Scientific Papers*. 2021. 8 (85). P. 48–56. doi: <https://doi.org/10.26661/hst-2021-8-85-05>
9. Slyusar V. M., Shkil L. L., Slyusar M. V. Substantive approach to the definition of "advertising": philosophical and communicative aspect. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Philosophical Sciences*. 2021. 9 (86). P. 103 – 112. doi: [https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2\(90\).2021.103-112](https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2(90).2021.103-112)

Допоміжна література

1. 5 міфів про НЛП з якими настав час розпрощатися <https://alunika.com/uk/5-mifiv-pro-nlp-z-yakimi-nastav-chas-rozproshhatisya/>
2. Аккурт В. Методи маніпулятивного впливу у лінгвістиці. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : Лінгвістичні науки. 2020. Вип. 30. С. 5-23. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/8533/1/Vladyslava%20Akkurt%202020.pdf>
3. Альбота С. М. Лінгвістична маніпуляція: поняття та типи. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. 2019. № 16. С. 5-8.
4. Арабаджиев Д. Ю., Сергієнко Т. І. Політична маніпуляція та інформаційно-психологічна безпека в політичних відносинах. *Політикус: наук. журнал*. 2020. № 2. С. 36–44. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/9448/1/Arabadzhiev%2cSergienko.pdf>
5. Горіна Ж. Д., Олійник О. Засоби вербальної маніпуляції в соціальних мережах Facebook, Instagram, Twitter. Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців (м. Одеса, 26-27 листопада 2020 р.) : зб. тез / редкол. Т. О. Євтушина, Л. І. Прокопенко. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2020. С. 34-38.
6. Ємець Н. А. Сучасні підходи до управління масовою свідомістю і поведінкою. Соціальні інновації в контексті реформаційних змін : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 21 листоп. 2021 р.). Чернігів : НУ

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/014.021.1/ВК1- -2022
	Екземпляр № 1	Арк 12 / 12

«Чернігівська політехніка», 2021. С. 32-36.
<http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/24694/32-36.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

7. Мошак Д. С. Сучасні політичні маніпуляції: політико-комунікаційний та політико-технологічний виміри. *Політикус : наук. журнал*. 2020. № 4. С. 42–46.
<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10338/1/Moshak.pdf>

8. Стадник А. Г. Засоби пропаганди та інформаційна зброя в сучасній інформаційній війні. *Перспективи*. 2016 №1. С. 112-121.
<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/9974/1/Stadnik%202016.pdf>

9. Супермаркет пропаганди: США <https://adastra.org.ua/blog/supermarket-propagandi-ssha>

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Електронна бібліотека Державного університету «Житомирська політехніка» <http://eztuir.ztu.edu.ua/>

2. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://pidruchniki.ws/>

3. Електронні ресурси Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>